

Žiljšanj ali kačji kamen

Med robovjem in skalovjem je vse пусто, tiho in mrtvo, samo stari gadje stanujejo in delajo imenitno stvar: žiljšanj ali kačji kamen. Pri tem imenitnem pa težkem delu se pa tako zelo upehajo, da so vsi penasti. Ne draži jih, če ne, te bodo...! Vedi, da niso nikoli tako razdraženi kakor zdaj!

Žiljšanj je tako čudna stvar, da nihče ne ve nič gotovega povedati o njem. Pravijo, da je podoben čudno pisanim kroglicam, ki so skupaj nabrane kakor jagode na molku.

Kdor dobi žiljšanj, ima vsega obilo, česar si le poželi. Če ga položi v žito, mu žitnica nikoli ne bo prazna; če ga prime z denarjem v roki, mu ne bo prišla kača v mošnjo. Če bi ga prijela dekleta, bi dobila potem koš otrok.

Vem, da bi ga tudi ti rad dobil. Spleti tedaj slamnato kolo in ga polij s stopljeno smolo. Potem pojdi tja, kjer stanujejo gadje, zažgi kolo in ga potочи čez gade. Vsi se bodo zvili v rōče in se spustili za gorečim kolesom, samo eden bo ostal in varoval zaklad — žiljšanj. Ubij ga, vzemi mu žiljšanj in — primaruha! — nikoli ne boš stradal!

Stradal ne boš, če ti kdo ne ukrade žiljšanja, kakor so ga bili ukradli pred tridesetimi leti tatje pri Macesnovih. Pa res, kakšna bogatija je bila poprej pri Macesnu! Od tistega časa je pa šlo vse narobe, nesreča čez nesrečo, tako da je zdaj pri njih taka beračija, da Bog pomagaj!

Od povodnega moža

Neka deklica je hodila vodo zajemat k studencu. Vsakokrat je opazila, da je bila rosa ometena okrog vode. Zaželela si je: O ko bi to moje bilo, kar roso ometa! Mislila je, da je kaka žival, a bil je le povodni mož tisti, ki je roso ometal. Ker si je tako velikokrat zaželela, je povodni mož dobil takšno moč nad njo, da je enkrat kar ponjo prišel in jo vzel s sabo pod vodo. Tako je postala njegova žena.

Povodni mož je hodil vsak teden na ta svet po meso, a nikoli brez rokavic. Ob letu ga žena poprosi, da bi jo spustil še enkrat na ta svet. On pa pravi:

»Ali nisi več rada pri meni? Ali mi hočeš uiti?«

»Kako bi ne bila rada pri tebi, saj mi ni sile! Tu mi ni treba skoraj nič delati, doma sem pa cel dan imela kaj opraviti; starše bi pa vendar rada obiskala...«

Ker je kljub prošnji ni pustil, ga je prosila, naj dobi tukaj kako žensko, ki bo pri njej za hišno; preganjala ji bo dolgčas, kadar bo on hodil po meso..

In res je pripeljal drugi teden, ko je šel spet po meso, žensko s seboj za hišno. On pa ji reče:

»Nič ne terjaj plačila za službo; kar bo sam dal konec leta, to vzemi. Ne boš se kesala!«

In pri tem je ostalo.

Nekoč je žena vendar še vprašala povodnega moža:

»Kaj bi vendar morala storiti, da bi mogla še enkrat na ta svet?« On pa je dejal:

»Morala bi vsa tvoja žlahta štiri kvatre vsak dan k maši, potem bi te pa izpustil.«